

***„Rendkívüli időjárási körülmények
(III. fokú hőségriasztás) miatti akcióellenőrzés”***

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS

***a 2015. augusztus hónapban
végzett munkavédelmi ellenőrzések tapasztalatairól***

Budapest, 2015. augusztus 14.

Előzmények

Az eddigi leghosszabb **hőségriadó** elrendelésére került sor **2015. augusztus hónapban**. Az Országos Tisztifőorvos a jelenleg is érvényben lévő hőségriasztást eredetileg 2015. augusztus 5-én 00:00 órától adta ki, amelyet egy alkalommal már meghosszabbított, és egyben harmadfokú, „*hőségriadó*” szintre emelte. Ezzel már biztos, hogy a **magyarországi hőségriasztások rendszerében** jelenleg **ez a valaha kiadott leghosszabb figyelmeztetés**. Tíznapos riasztásra már korábban is volt példa, a jelenlegi azonban – 2015. augusztus 16. napjáig bezáróan – már 11 napos lesz.

A tartós hőség miatt az átlagosnál melegebb időben az egészséges szervezetet is extrém igénybevétel éri, a balesetek, a hőártalmak (napszúrás, hőkimerülés, hőséguta) kockázata megemelkedik, a hőséggel összefüggő halálozások száma számottevően növekedhet.

A **Nemzetgazdasági Minisztérium Munkafelügyeleti Főosztálya** (a továbbiakban: Munkafelügyeleti Főosztály) **már az idei év első hóhulláma kezdetén, 2015. június 11-én, a várható magas napi középhőmérséklettel járó kockázatokkal és a szükséges intézkedésekkel kapcsolatban *figyelemfelhívó, tájékoztató anyagot tett közzé honlapján.***

Az Országos Tisztifőorvos által 2015. augusztus 7-től elrendelt legmagasabb fokozatú hőségriasztásra (III. fok - riadójelzés), illetve **a tartós hőségre tekintettel a munkavédelmi hatóság** – figyelemmel a 2015. évi ellenőrzési irányelvekben és hatósági ellenőrzési tervben foglaltakra is – a munkahelyi klímakörnyezet munkavállalókra gyakorolt kedvezőtlen hatásainak megelőzése céljából – **idén már másodszor – országos munkavédelmi akcióellenőrzést indított**. A hőségriadó miatt legutóbb a 2015. július 6-8. közötti időszakban került sor akcióellenőrzésre.

A **Munkafelügyeleti Főosztály** az akcióellenőrzés elrendelésével **egyidejűleg egy újabb közleményben hívta fel a munkáltatók figyelmét** arra, hogy ebben a rendkívüli időjárási helyzetben különösen oda kell figyelniük a munkavállalók egészségére és biztonságára.

Ellenőrzési eredmények, adatok

Az akcióellenőrzésekben a fővárosi/megyei kormányhivatalok munkavédelmi hatósági ellenőrzési feladatot ellátó **kormánytisztviselői vesznek részt**, akik a nyár folyamán, **akcióellenőrzés elrendelésétől függetlenül is vizsgálják a munkahelyi meleg klímakörnyezettel összefüggő munkáltatói megelőző intézkedéseket**.

Az akcióellenőrzés során ellenőrzött munkahelyek, illetve tevékenységek jellemzően az alábbiak, tekintettel arra, hogy általában ezeken a munkahelyeken lehetnek leginkább kitéve a munkavállalók fokozott hőterhelésnek, illetve az időjárás kedvezőtlen hatásainak (hőség, közvetlen napsugárzás).

- **Szabadtéri munkahelyek:**
 - épület-, út-, közműépítés,
 - mezőgazdasági tevékenység (pl. zöldség-, gyümölcszedés, állattenyésztés),
 - csatorna karbantartás,
 - zöldterület-kezelés (pl. parkok, kertek telepítése, gondozása és fenntartása),
 - őrző-védő tevékenységek (biztonsági szolgálatok).

- **Zárttéri munkahelyek:**
 - pékség, sütőipari munkahelyek,
 - konyhaüzem,
 - vendéglátás,
 - textilipar, ruházati termékek gyártása,
 - gépjárműjavítás,
 - raktározás.

Területi megoszlásban a legtöbb ellenőrzés a Fővárosban, Borsod-Abaúj-Zemplén-, valamint Hajdú-Bihar megyében történt. A 3 megye területén folytatták le az összes ellenőrzés közel 1/3-át (32,3%).

1. táblázat

Az akcióellenőrzések adatai július és augusztus hónapban

	július	augusztus
Ellenőrzött munkáltatók száma	304	319
Szabálytalansággal érintett munkáltatók száma és aránya (%)	81 (26,64%)	77 (24,14%)
Ellenőrzött munkavállalók száma (fő)	4205	4080
Szabálytalansággal érintett munkavállalók száma és aránya (%)	1075 (25,56%)	1090 (26,72%)
A hőséggel kapcsolatos, kivizsgált panaszok és közérdekű bejelentések száma: ebből megalapozott nem megalapozott	43	29
	19	10
	24	19

2. táblázat

Az akcióellenőrzés időszakában a klímakörnyezet kedvezőtlen hatásainak megelőzésével kapcsolatos, közigazgatási eljárásban hozott/tervezett intézkedések

	július	augusztus
1. Hiányosság megszüntetését előíró határozatok		
- Határozatok száma:	78 db	63 db
- Ezen belüli intézkedések száma:	124 db	119 db
2. Felfüggesztő határozatok		
- Határozatok száma:	11 db	6 db
- Felfüggesztett tevékenységek száma:	12 db	6 db
- Érintett munkavállalók száma:	37 fő	45 fő
3. Foglalkoztatástól eltiltó határozatok		
- Határozatok száma:	3 db	2 db
- Eltiltott munkavállalók száma:	31 fő	4 fő
4. Figyelemfelhívások		
- Figyelemfelhívások száma:	8 db	10 db

Az akcióellenőrzés során eddig munkavédelmi bírság kiszabását megalapozó szabálytalanságot, a munkavállalók egészségét és testi épségét súlyosan veszélyeztető munkakörülmények közötti foglalkoztatást nem tártak fel az ellenőrzésben részt vevő kormánytisztviselők.

Ellenőrzési tapasztalatok

A kormányhivatalok által megküldött jelentések szerint **összességében megállapítható, hogy az ellenőrzött munkáltatók felkészültek a klímakörnyezet kedvezőtlen hatásainak megelőzését szolgáló intézkedésekre**, és egyre ritkábban fordul elő olyan eset, hogy figyelmen kívül hagyják a hőségriasztás idején előírt munkavédelmi kötelezettségeiket. Ez a kedvező változás feltételezhetően a **korábbi munkavédelmi ellenőrzéseknek**, az egyre szélesebb körű **tájékoztató munkának**, illetve az **aktív médiakommunikációnak** is köszönhető. Egyre több munkáltató ismeri fel, hogy hőhullámok idején a munkabalesetek és a hőség okozta egészségkárosodások kockázata is megemelkedik. A júliusi akcióellenőrzést követően a munkáltatók már számítottak az újabb munkavédelmi ellenőrzésekre.

Az ellenőrzött munkáltatók többsége (75,86%-a) eleget tett a klímakörnyezet kedvezőtlen hatásainak megelőzésére szolgáló munkavédelmi előírásoknak, ugyanakkor **még mindig előfordultak hiányosságok, illetve szabálytalanságok**. A július hónap adataival (1. táblázat) összehasonlítva kismértékben ugyan, de **csökkent a szabálytalanságok száma**, azonban az augusztus hónapban elrendelt akcióellenőrzés során is, **a munkáltatók közel 1/4-énél (24,14%) előfordult valamilyen hiányosság**.

Az ellenőrzést végző kormánytisztviselők az augusztusi akcióellenőrzések során összesen **125 esetben** (összesen 1090 munkavállalót érintően) állapították meg **a munkáltatók mulasztását** a munkahelyi meleg klímakörnyezettel összefüggésben.

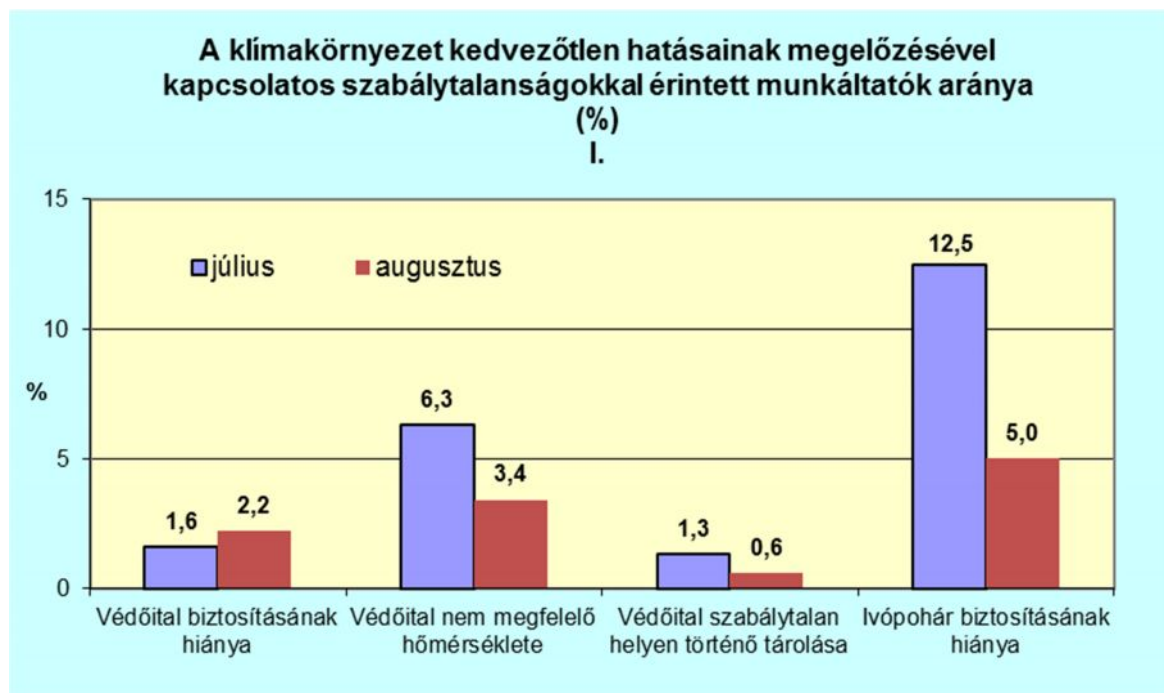
Az alábbi ábrán látható a feltárt szabálytalanságok megoszlása.

1. ábra

A 2. ábra adataiból kitűnik, hogy a **hősséggel összefüggő szabálytalanságok** szinte valamennyi előírás tekintetében csökkentek, a július hónap adataihoz képest.

2. ábra

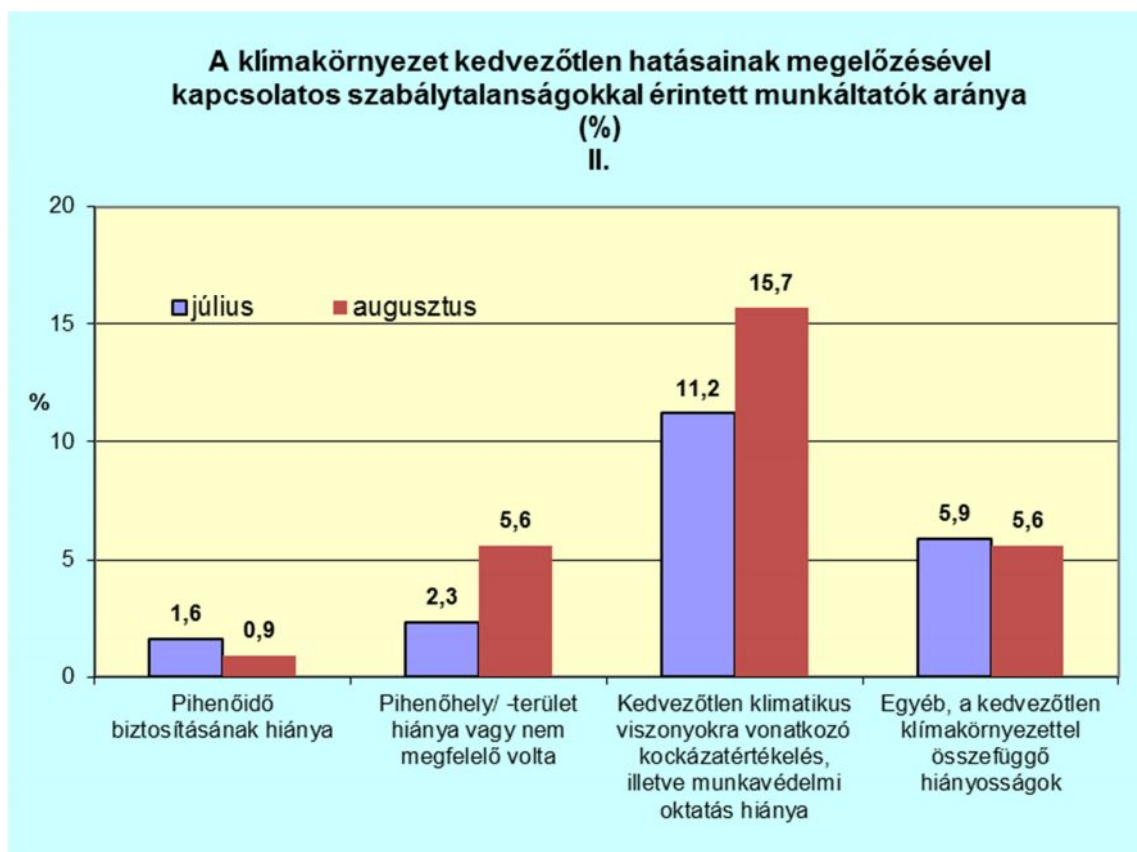

Az ellenőrzési tapasztalatok szerint **csak ritkán fordult elő** (összesen 7 munkáltató esetében), hogy **nem biztosítottak védőitalt a munkavállalók számára**, ugyanakkor a folyadékvesztés pótlására biztosított ivóvíz hőmérséklete több esetben nem volt megfelelő, mivel a tartós hőség miatt a hűtéséről nem tudtak megfelelően gondoskodni, amely főként a vezetékes ivóvízellátással nem rendelkező szabadtéri munkahelyeken (pl. mezőgazdasági munkák, fűnyírás, parkgondozás) volt jellemző.

A 2. ábrán látható, hogy az egyik leggyakoribb mulasztás továbbra is a védőital elfogyasztásához szükséges **ivópohár hiánya** volt, **de általában** – főként építési munkahelyeken – **egyéni fogyasztásra, palackozott ivóvíz került kiadásra a munkavállalók számára**. A munkáltatók többsége a megfelelő hőmérsékletű védőitalt az építési munkaterületeken kihelyezett konténerben elhelyezett hűtőszekrényben, vagy hűtőtáskában tárolta. A mezőgazdaságban és szennyvízcsatornák karbantartási területén azonban előfordult az a szabálytalan gyakorlat, hogy a palackozott ivóvizet a földön, porban, nem megfelelő higiénés körülmények között tárolták.

A telepített (zárttéri) munkahelyeken egyre gyakoribb, hogy a hálózati ivóvíz használat mellett hűtött, ingyenesen hozzáférhető ital-automaták, szódavíz ballonok is elhelyezésre kerülnek.

Az ellenőrzések tapasztalatai szerint **a munkáltatók túlnyomó többsége biztosította a munkavállalói számára a szükséges pihenőidőt**, az ezzel összefüggő szabálytalanság mindössze 3 esetben (a munkáltatók 0,9%-ánál) fordult elő (3. ábra).

Az ellenőrzött **munkáltatók a tartós hőség miatt a munka átszervezésével is csökkentették a munkavállalók megterhelését** (pl. a munkát 06 órakor kezdték, és 11 órakor befejezték a nagy hőség miatt; a fűnyírást, a mezőgazdasági munkákat a hőhatás szempontjából kritikus időszakban – 11-15 óra között – árnyékos munkaterületen, a fák alatt végezték a dolgozók).

Egyre több munkahelyen biztosítanak olyan pihenő konténert, amely légkondicionáló berendezéssel is rendelkezik, de **még mindig előfordul** (főként az útépítés, térburkolás területén), **hogy a munkavállalók nem tudják a pihenőidőt árnyékos, illetve a környezethez képest hűvösebb körülmények között eltölteni** (a szabálytalansággal érintett munkáltatók aránya: 5,6%, 3. ábra).

Azokon a munkahelyeken, ahol a levegő áramlása és a megfelelő légcseré nem volt biztosítva vagy a technológia jelentősebb hőexpozícióval járt (pl. hegesztési munkák, gépek beltéri hő kibocsátása) a klímakörnyezet kedvezőtlen hatásai fokozottan érvényesülnek. Ezekben az esetekben – különösen hőségriasztás idején – kiemelten fontos a fenti munkaszervezési intézkedések megtétele, a **hőexpozíció időtartamának csökkentése**. A júliusban történt akcióellenőrzés során ellenőrzött munkáltatók esetében **még nem volt jellemző, de a jelenlegi extrém időjárási körülmények miatt azonban egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a hőterhelés idejének minimalizálására**.

Zárttéri munkahelyeken – pl. a feldolgozóiparban – a munkáltatók igyekeztek este, éjszaka, vagy a kora reggeli órákban átszellőztetni a munkatereket, emberi tartózkodásra szolgáló helyiségeket, de **a tartós hőség miatt gyakran még a pihenőhelyeken sem sikerült**

megfelelő hőmérsékletet biztosítani, a klímaberendezések a folyamatos működtetés miatt több esetben meghibásodtak.

Továbbra is jellemző hiányosság volt, hogy **az ellenőrzött kockázatértékelési dokumentumok nem tértek ki a hőség munkavállalókra gyakorolt kedvezőtlen hatásaira, egészségkárosító kockázataira, illetve a balesetveszélyes helyzetek kialakulásának veszélyeire**. Ezekben az esetekben általában hiányoztak a munkavédelmi oktatási tematikából a hőártalmak megelőzését szolgáló ismeretek is. Ezek a mulasztások – a munkáltatók 15,7%-át érintően – **az összes szabálytalanság 40%-át tették ki (1. és 3. ábra)**.

Az ellenőrzést végző kormánytisztviselők ugyanakkor arról is beszámoltak, hogy **egyre több munkáltató építi be a kockázatértékelésbe és a munkavédelmi oktatási tematikába a Munkafelügyeleti Főosztály honlapján a hőségriasztás idején közzétett tájékoztató anyagokat, közleménybe foglalt ajánlásokat** is. Az egyes munkahelyeken a munkavállalók hőterhelésének csökkentésére bevált **jó megelőzési gyakorlatokat** (főként munkaszervezési intézkedések) egymástól átveszik a munkáltatók.

A fentiekben felsorolt hiányosságok ellenére az ellenőrzött munkáltatók túlnyomó többsége betartotta a hőségriasztás, illetve hőségriadó idején szükséges legfontosabb munkavédelmi előírásokat és a munkavállalók is tisztában voltak a hőség főbb egészségi hatásaival és a szükséges megelőző intézkedésekkel.

Összefoglalás

Az akcióellenőrzések tapasztalatait összefoglalva megállapítható, hogy az ellenőrzött munkáltatók többsége felkészült a klímakörnyezet kedvezőtlen hatásainak megelőzését szolgáló intézkedésekre. A kedvező változásban az ismétlődő hőségriadók elrendelése mellett szerepe van a munkavédelmi ellenőrzéseknek, az egyre szélesebb körű tájékoztató munkának és a médiakommunikációnak is.

Az akcióellenőrzés során feltárt hiányosságok, illetve szabálytalanságok megszüntetésére az I. fokú munkavédelmi hatóság a szükséges intézkedéseket megtette.

A kormánytisztviselők az ellenőrzések során tájékoztatással is segítik a munkáltatókat, a munkavállalókat és a munkavédelmi képviselőket, amelynek a feltárt szabálytalanságok megszüntetésére tett hatósági intézkedésekkel együtt kiemelt szerepe lehet a hőség miatt bekövetkező egészségkárosodások (pl. napszúrás, hőguta) és a munkabalesetek megelőzésében.

Budapest, 2015. augusztus 14.

Nemzetgazdasági Minisztérium

Munkafelügyeleti Főosztály

PÉLDATÁR

Pozitív példák

- 1.) Egy munkáltató a láthatósági mellényt lecseréltette azonos színű (neon zöld) átszellőző, nedvszívó pamut pólóra, azon munkavállalók részére, akik a fehér színű szigetelőanyag bontását végezték (a szórt napfény erős volt, szinte vakított) a napsugárzás, illetve a káprázás ellen is védelmet nyújtó védőszemüveget biztosított.
- 2.) Egy barkácsáruházban elromlott a klímaberendezés, amelynek javítását azonnal megkezdték. A munkáltató a logisztikai területeken párapapukat létesített, a korlátlan ivóvízfogyasztáshoz 4 db automata berendezés állt rendelkezésre, az óránkénti pihenőidőket a munkavállalók számára biztosították.
- 3.) Az ellenőrzött munkahelyen a szennyvíz-csatorna rendszer hibája miatt útfeltárással is járó munkavégzés folyt, illetve annak visszajavítási fázisa. A dolgozók védőitelt kaptak, amelyet hűtőtáskában tároltak, az óránkénti pihenőidőt árnyékos helyen, a lakótelep házainak árnyékában töltötték. A munkaidő átszervezésével a munkát a déli órákban befejezték.
- 4.) A városgazdálkodás zöldterület-kezelést végző brigádjait a munkáltató gépjárművei menetrendszerűen ellátják hűtött védőitallal.
- 5.) Egy gépi hímzési és textilnyomási tevékenységet végző munkáltató a munkahelyen ventilátorokat helyezett el, a pihenőidő eltöltésére klimatizált helyiséget biztosított, a munkavállalók számára hűtött védőitalt állt rendelkezésre.

- 6.) Egy vásárcsarnokban található lángossütő vezetője a nagy melegben nemcsak az alkalmazottait látta el hűtött folyadékkal, hanem a lángosért sorban állók között is hideg citromos teát osztott.

Negatív példák

- 1.) Az élelmiszer jellegű vegyeskereskedés üzlethelyiségében szabálytalanul a mennyezetre rögzítettek egy állóventillátort, amely lezuhanva sérülést is okozhatott volna. A levegő terelését egy hímzett terítő „szolgáltatta”.

- 2.) Egy lakóépület tetőszigetelését végezték, a munkaterület a 4 emeletes épület lapos födémszintje volt. A munkavállalók a tűző napon bitumenes szigetelőlap ragasztását végezték. A tetőszigetelését végző 3 fő munkavállaló részére a munkáltató biztosította a védőitalként szolgáló ivóvizet, azonban az a hőségben felmelegedett. A munkáltató nem gondoskodott a megfelelő hőmérsékletű védőital utánpótlásáról vagy a víz hűtéséről, valamint a pihenőidőt sem tartották be.
- 3.) Egy csatorna-karbantartási munkahelyen a földön, porban, nem megfelelő higiénés körülmények között tárolták a palackozott védőitalt.
- 4.) Egy műanyag-hulladék feldolgozásával foglalkozó cég kockázatértékelése nem tért ki a technológiából eredő kedvezőtlen klímakörnyezetre, nem vette figyelembe az extruder gép használata közben keletkező magas hőmérsékletet. A munkavédelmi oktatási tematika nem tért ki a hőséggel kapcsolatos kockázatokra és a szükséges megelőző intézkedésekre.